

---

## VERSAY ANTLAŞMASI 100 YAŞINDA

02.07.2019

---

Deutsche Welle (28 Haziran 2019)

Birinci Dünya Savaşı'nın Kasım 1918'de sona ermesinden yedi ay sonra, 28 Haziran 1919'da Versay Barış Antlaşması imzalandı. Antlaşma, Almanlara ağır yükümlülükler getirmişti.

Birinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden yaklaşık yedi ay sonra 28 Haziran 1919'da imzalanan Versay Barış Antlaşması, Almanya için tam bir hayal kırıklığı oldu. Birinci Dünya Savaşı sonrasında Almanya'daki Kasım Devrimi'yle İmparatorluk Şansölyesi olan Philipp Scheidemann'ın daha hafif koşullar içeren bir antlaşmaya ilişkin umutları gerçekleşmedi. Scheidemann, Paris Antlaşması hükümlerini kabul edilmez olarak değerlendiriyordu. Şansölye antlaşmanın şartlarının çok ağır olduğuna işaret ederek "Böyle bir kelepçeye kim karşı çıkmaz?" diye soruyordu. 9 Kasım 1918'de Berlin'de cumhuriyeti ilan eden Scheidemann bu cümleyle ülkesinde yaygın olan bir hissiyatı dile getiriyordu. Barış antlaşmasının yeni kurulmuş bir cumhuriyetin geleceğine konulmuş bir ipotek olduğu ise daha sonra ortaya çıkacaktı.

Antlaşma uyarınca Alman İmparatorluğu ağır bir tazminat ödemek zorunda bırakıldı, Afrika, Asya ve Pasifik'teki sömürgelerini kaybetti ve topraklarının yüzde 13'ü diğer devletlere devredildi. Alsas-Loren bölgesi Fransa'ya, Batı Prusya'nın büyük bir bölümü de Polonya'ya bırakıldı. Savaşın galibi Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Birleşik Krallık ve İtalya'ya göre savaşın başlangıcından Almanya ve müttefikleri sorumluydu. İttifak devletleri, itilaf devletlerini savaşa zorladıkları gerekçesiyle savaş sonucu oluşan tüm kayıp ve zararlardan da sorumlu tutuldular.

### **Versay Antlaşması'na imza atan Birleşik Krallık, İtalya, Fransa ve ABD liderleri**

Barış antlaşması, 28 Haziran 1919'da Paris'teki Versay Sarayı'nda İmparatorluk Şansölyesi Scheidemann'ın imzası olmadan kabul edildi. Antlaşma Alman heyeti tarafından protesto edilse de, Almanya daha sonra işgal tehdidi altında antlaşmayı imzaladı. Ren Bölgesi ateşkesin ilan edildiği 11 Kasım 1918'den bu yana zaten işgal altındaydı. İçerdiği ağır şartlar nedeniyle Versay Antlaşması Alman halkının zihnine "dikte edilen barış" olarak kazındı. Tarihçi Eckart Conze antlaşmaya ilişkin bu algıyı haklı buluyor. Conze, "Almanlar barış görüşmesine katılmadılar bu yüzden de antlaşmanın oluşturulmasında da etkide bulunamadılar" diyor.

### **Antlaşma sonradan yumuşatıldı**

Conze'ye göre her ne kadar Almanya ağır koşullara mahkum edilse de, Avrupa'nın ortasında güçlü

bir ulus devlet olarak varlığını sürdürdü. Yanlış hesaplanan tazminat daha sonra Almanların ödeme gücüne ve iktisadi üretim kapasitesine göre ayarlandı. Galip devletlerin 1921 yılında 132 milyar mark olarak belirledikleri tazminat miktarı müzakereler sonrası 1920'lerin sonlarında 36 milyar marka kadar düşürüldü. 1932 yılında küresel ekonomik kriz nedeniyle ise ödemeler tamamen durduruldu. Conze bu durumu Almanya açısından, en azından ekonomik yönden, olumlu bir gelişme olarak değerlendiriyor.

## **I. Dünya Savaşı: 20inci yüzyılın ilk felaketi**

Savaş sonrası kurucu iktidarın anayasayı hazırlamak için gerçekleştirdiği ilk oturumunda adı konan Weimer Cumhuriyeti tüm bunlara rağmen dibe vurmuş durumdaydı. Demokrasinin düşmanları, monarşi yanlıları, Nasyonal Sosyalistler ilk gününden itibaren cumhuriyete savaş açtı. Onların gözünde barış görüşmesinin sonuçlarının sorumlusu savaşı kaybeden otoriter imparator değil, demokratik güçlerdi. Conze'ya göre "Alman halkı Versay Antlaşması'nı tamamen reddettiği için bu iki yüzlü yaklaşım halk arasında oldukça kabul" görüyordu.

## **Adolf Hitler barış antlaşmasını yok sayıyor**

Conze'ye göre 1933'te Nazi diktatörlüne giden yolda sadece bu yaklaşım etkili değildi. 1919 yılında yaşayan insanlara göre gelecek belirsizdi. Ancak cumhuriyet karşıtları, demokrasiyle mücadele etmek ve sonunda onu yıkabilmek için Versay Antlaşmasını bir araç olarak kullandılar. Siyasi suikastlar nadir yaşanan olaylar olmaktan çıkmıştı. Berlin'de aşırı sağcılar tarafından vurulan Dışişleri Bakanı Walter Rathenau o dönemin suikast kurbanlarından biri oldu. Liberal demokrat Rathenau, Birinci Dünya Savaşı galiplerinin istediğini yerine getiren bir siyasetçi sayılarak, nefret edilen bir sembole dönüşmüştü.

## **Walther Ratheu suikaste kurban giden siyasetçilerden biri olmuştu**

Kalıcı barışa ilişkin umutlar Versay Antlaşması ile suya düştü. Adolf Hitlerin iktidara gelmesiyle, Almanyanın çekimser politikası da rafa kalktı. Nasyonal Sosyalistler yasağa rağmen silahlanmaya, İtalya ve İspanya'daki faşist hükümetlerle müttefiklik ilişkisi kurmaya başladı. Birleşik Krallık'ın yatıştırma politikası amacına ulaşmamış, ABD giderek Avrupa'dan elini ayağını çekmişti. Barış antlaşmasının ardından kurulan Milletler Cemiyeti de bir sonraki küresel felaketi önleyebilmek konusunda zayıf kalmıştı.

## **Emmanuel Macron "eski şeytanlara" karşı uyarıyor**

Eckart Conze tarihte yaşanan bu başarısızlığın sebebini "Büyük İllüzyon. Versay 1919 ve Yeni Dünya Düzeni" adlı kitabında irdeliyor. Conze, İkinci Dünya Savaşı sonrasında, kazanan devletlerin 1918 sonrası yaşananlardan ders aldığına işaret ediyor. Buna göre İkinci Dünya Savaşı sonrası Alman ordusuna ilişkin koşulsuz kapitülasyonlar kararlaştırılırken ve Alman hükümeti galip devletler tarafından denetlendi. Özellikle 1945 yılı sonrasında çatışmacı ulusalcılık ve siyasi tek taraflılığı engellemek üzere uluslararası yapılar ve kurumlar geliştirildi.

### **Alman tarihçi Eckart Conze**

En azından Batı dünyasının ABD'nin önderliğinde "çok taraflı organizasyonlar ve kurala dayalı uluslararası bir sistem" geliştirdiğini ifade eden Conze özellikle 1989 yılında Berlin Duvarı'nın çöküşü ve Soğuk Savaşın sona ermesi ile birlikte bu düzenin tüm Dünya'ya yayıldığına işaret ediyor. Yine de tarihçi Conze, aşılması gereken zorlu bir engelle karşı karşıya olunduğuna dikkat çekiyor. Conze'ye göre popülizm ve otoriterlikle bezenmiş yeni bir ulusalcılık ve tek taraflı siyaset yürütme anlayışı uluslararası düzenin istikrarını tehdit ediyor. Fransız Cumhurbaşkanı Emmanuel Macron da tam da bu yüzden iki savaş arasında hakim olan "eski şeytanların" tekrar dönüşüne karşı uyarıyor. Conze, tam da bu yüzden Versay Antlaşması'nın tekrar gündeme geldiği görüşünde.

Marcel Fürstenau

© Deutsche Welle Türkçe

---

Kaynak/Source: